

Verslag werkconferentie

‘Ons Europa waardevol voor provincie, regio en gemeente’

22 april 2016, Provinciehuis Utrecht

Openingswoord door Bert-Jan Polman, voorzitter Werkgroep Europa CDA Provincie Utrecht

Hij begint met een schets van de tijdsgeest: ondanks dat het goed gaat met Nederland en er veel bereikt is door Europese samenwerking heerst er grote onvrede. Onvrede over Europa, over (goedkope) buitenlandse werknemers, over de politiek. Wat geldt voor het land, geldt ook voor provincies en gemeenten. Nog altijd zijn veel gemeenten onvoldoende doordrongen van de impact van Europa op de lokale politiek. Dat is jammer want de betekenis van Europa voor gemeenten en provincies is zeer groot. Op de eerste plaats hebben gemeenten en provincies te maken met meer en meer noodzakelijke Europese regelgeving. Ten tweede kunnen gemeenten en provincies een beroep doen op een aantal Europese subsidieregelingen. Gemeenten zullen meer moeten investeren in kennis en opleiding van hun ambtenaren. En ook de politiek zal zich de Europese regels eigen moeten maken. Feitelijk is Europa voor een deel binnenlandse politiek. Het is daarom zaak lokale afdelingen en gemeentelijke en provinciale CDA politici bewust te maken van de betekenis van Europa voor gemeenten en provincie en hen te stimuleren de Europese dimensie te integreren in de lokale en provinciale politiek en het lokale en provinciale beleid. Het zou een goede zaak zijn als het CDA zowel lokaal als provinciaal het initiatief op dit terrein naar zich toe weet te trekken.

Dagvoorzitter Rien Fraanje, directeur WI voor het CDA, neemt het spreekstokje over en introduceert het centrale thema van vandaag. Hij geeft vervolgens het woord aan de volgende spreker.

Facts and figures door Pieter Zwaan, universitair docent Bestuurskunde en onderzoeker EUROPAL RU Nijmegen

Pieter laat in zijn presentatie zien dat Europa geen ver-van-mijn-bed-show is maar wel degelijk van invloed is op het provinciaal en lokaal beleid. En die invloed wordt groter wat hij laat zien aan de hand van een aantal sprekende voorbeelden. De EU beperkt niet alleen de beleidsruimte voor decentrale overheden, maar biedt ook kansen. Bijvoorbeeld door subsidiegelden beschikbaar te stellen door middel van fondsen. Het subsidiariteitsbeginsel (decentraal wat kan, centraal waar nodig is omdat het anders onvoldoende doeltreffend is) en het proportionaliteitsbeginsel (in hoeverre is Europese beïnvloeding nodig) staan hierbij centraal. Gemeenten en provincies hebben mogelijkheden om zelf te lobbyen in Brussel.

Hoe kan Europa anders werken? Door Maurice Limmen, voorzitter CNV

Maurice is blij dat hij hier het woord kan voeren want het is belangrijk om nu dit soort werkconferenties te organiseren aangezien politieke partijen momenteel hun verkiezingsprogramma's aan het voorbereiden zijn. Kennis die vanmiddag wordt gedeeld kan relevant zijn.

Eerst gaat Maurice in op de oorzaken van de onvrede over Europa bij het referendum over het Associatieverdrag met Oekraïne. Een van de belangrijkste oorzaken op het gebied van arbeidsmarkt

en migratie is volgens de vakbondsleider dat werkgevers de wet ontduiken door Oost-Europese arbeiders in te huren tegen te lage lonen. Ook is er sprake van schijnconstructies die niet zijn toegestaan. De detachingsrichtlijn beoogt hierin verbetering te brengen, maar heeft vooralsnog onvoldoende effect. Een aantal CNV-leden heeft daar last van door verdringing of omdat men werk moet doen dat onder het eigen niveau ligt. Voor het CNV zijn dit redenen geweest om een neutrale positie in te nemen.

Andere redenen voor de onvrede over Europa kunnen zijn:

- De renteverlagingen door de ECB waardoor pensioengelden minder rendabel worden belegd
- Mensen hebben het gevoel dat zij hun vertrouwde omgeving kwijtraken. Het proces gaat volgens hen te snel. Ook de gedachte dat een associatieverdrag toch zou leiden tot toetreding van Oekraïne heeft geleid tot meer afkeer van Europa.
- Door de vluchtelingen crisis bestaat de angst dat de welvaartstaat in gevaar komt.

Ook de volgende ontwikkelingen zijn belangrijk om te noemen omdat deze een belangrijke invloed hebben op de positie van werknemers:

- De Nederlandse economie is in rap tempo een diensteneconomie geworden. Het belang van vakkennis wordt daardoor schromelijk onderschat. Voor ondernemers betekent dit dat zij in Nederland niet de mensen kunnen vinden met de juiste kennis en vaardigheden.
- Het aantal ZZP'ers is sterk gegroeid. Zij hebben de mogelijkheid om te concurreren op kwaliteit waarbij zij minder last hebben van allerlei regels.

Een aantal zaken is concluderend belangrijk om mee te nemen in gesprek met de EU:

- Zie de feiten onder ogen en benoem die ook. Een voorbeeld is dat er Nederlandse werklozen zijn die als gevolg van verdringing niet aan de slag kunnen.
- De zorgen van mensen moeten de basis zijn voor maatregelen. Dat moet ook worden gecommuniceerd naar de doelgroep/achterban.
- Mensen die zorgen hebben moeten niet te snel in het 'tegenkamp' worden gedrukt. Het is aan de politiek, vakbonden en werkgevers om deze zorgen te agenderen. Zo is het mogelijk om bruggen te slaan. Voorlichting over Europa moet gebaseerd zijn op feiten en niet per definitie gericht op het weerleggen van Euro-kritische geluiden.

Bestuurders reageren: Colleetour met Esther de Lange, delegatieleider namens het CDA in de EVP-fractie in het Europees Parlement en Mirjam Maasdam, voorzitter van de CDA-fractie in de Provinciale Staten van Utrecht

Esther benadrukt het belang van het 'grote verhaal' over Europa: zij moet meer zijn dan een 'spaarvarken' en een 'bemoelial'. Door de technocratisering wordt de mens uit het oog verloren. Het is nodig om de koppeling tussen de economische agenda en de inzet van structuurfondsen te versterken. De samenhang tussen het economisch beleid en de bijdrage van middelen uit structuurfondsen aan het realiseren van de doelstellingen moet duidelijk zijn. Ook geopolitiek is Europa van strategisch belang, denk bijvoorbeeld aan het aanhalen van de banden met Roemenië.

Wat kan een provincie, regio of gemeente doen om invloed uit te oefenen?

- Beïnvloeden wet- en regelgeving
- Zich profileren, bijv. met een thema
- Gebruik maken van beschikbare fondsen.

Bij dat laatste ondervinden decentrale overheden problemen door de vele administratieve rompslomp bij de aanvraag en bij de verantwoording en leidt tot hoge transactiekosten. Verder is het bedrag aan subsidiegelden dat moet worden terugbetaald in geval dat subsidie toch ten onrechte is verstrekt erg hoog, zo geeft ook een deelnemer van een grote kennisorganisatie. De effectiviteit en

de doelmatigheid zouden centraal moeten staan, nu is dat alleen de rechtmatigheid. Dit zou onderzocht moeten worden.

De Provincie Utrecht heeft twee belangrijke ambities aldus Mirjam:

1. Energietransitie: daarvoor is een Living Lab opgezet. Europa speelt een belangrijke rol in het zoeken naar alternatieve energiebronnen voor olie en gas.
2. Healthy Urban Living: hier gaat het om de balans tussen gezondheid, wonen, werken, recreëren etc. Wat verder speelt in steden is de kloof tussen kosmopolieten en de lager – en middelbaar opgeleiden. Voor Europa is de Randstad één grote metropool. De Provincie Utrecht richt zich erg op de stad Utrecht..

Ook Amersfoort is een stad met potentie. Daarom is de verbinding tussen Amersfoort en Utrecht een belangrijke, in meerdere opzichten. Bovendien verdient ook het buitengebied de nodige aandacht. Daarbij ligt er een concreet punt van zorg bij de OV-concessies. Kleine kernen moeten goed bereikbaar zijn. Er lag een goed aanbod maar daartegen is bezwaar gemaakt door de huidige vervoerder. Deze stelt dat mogelijk de regels rondom de aanbesteding zijn overtreden. Daardoor is de gunning nog niet onherroepelijk.

In Europa is Nederland nog altijd een *gecentraliseerd* land en is daarom vooral gericht op het Rijk, aldus Maurice Limmen vanuit de zaal. Voor regio's is het moeilijk om de weg te vinden in Brussel. In (de uitvoering van) het arbeidsmarkt beleid vindt wel regionalisering plaats. Er zijn arbeidsmarktregio's. De schaal van arbeidsmarktregio's verschilt echter van bijvoorbeeld WMO-regio's en COROP-gebieden.¹ Dat maakt ook de integrale regionale dialoog moeilijker. Het zou een goed idee zijn als gedeputeerden en Europarlementariërs met elkaar om de tafel zouden gaan zitten. De OV-concessie is ook een mogelijk onderwerp. Het is echter de vraag in hoeverre Europa degene is die de moeilijkheden opwerpt. Zo was de Wet personenvervoer 2000 er eerder dan de Europese regelgeving die erover gaat. Belangrijker nog is dat volgens de Europese regelgeving privatisering niet verplicht is, m.a.w. overheden mogen zelf het OV verzorgen. Alleen, als er wordt geprivatiseerd dan gaan de aanbestedingsregels gelden.

Een ontwikkeling die vergaande gevolgen kan hebben voor werknemers in een aantal sectoren is de verdergaande *robotisering*. Veel werk dat nu door mensen wordt gedaan zal worden overgenomen door robots. Dit speelt niet alleen in Nederland en de hele EU maar ook daarbuiten. Dit is een kwestie die zeker een Europese aanpak vereist, aldus Esther de Lange, om mensen klaar te maken voor werken in veranderende omstandigheden. Scholing kan daarin een belangrijke rol gaan spelen. Ook daar kan de EU aan bijdragen. Voor hoger opgeleiden bestaan er al uitwisselingsprogramma's zoals het Erasmusprogramma. Dit zou kunnen worden verbreed naar het MBO, zodat ook leerlingen met deze opleidingen goed in bijvoorbeeld Duitsland en België aan de slag kunnen. Dit kan bijdragen aan het voorkomen van een verdere tweedeling in de samenleving.

Duurzame veiligheid in de grensstreek en verder door Michael Sijbom, burgemeester van Losser

Nederland en Duitsland hebben grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van veiligheid. Boeven kennen immers geen grenzen! In Enschede is een Grensoverschrijdend Politieteam actief. Michael vertelt ook over de cultuurverschillen tussen Nederland en Duitsland die duidelijk merkbaar zijn. Ook in wetgeving en de implementatie daarvan zitten grote verschillen, bijv. in het strafrecht. Meer grensoverschrijdende samenwerking zou tot nog betere resultaten kunnen leiden, maar...hoe verhoudt deze extra gerechtigheid zich tot het subsidiariteitsbeginsel. Daar zou een spanning kunnen ontstaan. Het leidt er immers toe dat bevoegdheden uit handen worden gegeven. Vanuit het subsidiariteitsbeginsel moet kritisch gekeken worden of dit daadwerkelijk bijdraagt aan het verhogen

¹ Dit zijn regionale gebieden gebaseerd op de COROP-indeling die wordt gebruikt voor analytische doeleinden, bijv. onderzoek door het CBS. COROP staat voor: Coördinatie-Commissie Regionaal Onderzoeks-Programma.

van de doeltreffendheid. Michael geeft ook aan dat de mogelijkheden van werken over de grens maar matig worden benut. De verslechterde kennis van de Duitse taal speelt daarin een rol terwijl juist steeds meer Duitsers Nederlands willen spreken. Hier kan een mooie opgave voor het onderwijs liggen.

Veilige duurzaamheid door Barto Piersma, directeur Nationale Programma's RVO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) is een agentschap dat zich o.m. bezighoudt met de uitvoering van het Energieakkoord. hiervoor is een aanzienlijk geldbedrag in de vorm van subsidies gereserveerd voor projecten op het gebied van duurzame energie, dicht rond huis, bedrijf en op meer industriële schaal (bijvoorbeeld windmolenparken in zee).

De drie pijlers van het Europese energiebeleid voor de komende periode zijn:

- Verdere liberalisering van de energiemarkt. De splitsing van de energieproductie en het netwerkbeheer maakt hiervan onderdeel uit.
- Duurzaam energiegebruik: hiervoor is een transitie nodig van fossiel naar non-fossiel. Dit is een complex proces waarvoor op de korte en middellange termijn ook gas nodig zal zijn als transitiebrandstof. Als de VS schaliegas gaat opwekken dan daalt de olieprijs. Als de olieprijs daalt dan wordt het produceren van energie in kolencentrales goedkoper. Zo worden deze in stand gehouden terwijl de doelstelling is om ervan af te komen. Daarom is het belangrijk continu te blijven zoeken naar alternatieven. Windmolens zullen nodig zijn om de overgang te maken naar zonne-energie als de belangrijkste energiebron op de langere termijn.
- Leveringszekerheid: daarbij speelt de aanvoer van gas nog steeds een belangrijke rol. Omdat Rusland een belangrijke leverancier van gas is, is dit in geopolitiek opzicht een belangrijk thema

Er zijn veel lokale initiatieven om energie op te wekken, zoals bijvoorbeeld coöperaties. Deze mogen geen energie leveren aan het netwerk terwijl investeerders graag in deze organisaties en hun energieopwekking zouden willen investeren. De EU, nationale overheden en 'lagere' overheden hebben elk hun eigen regels hierin. Dat belemmert een werkelijk vrije markt. Een oplossing kan zijn om goede verticale verbindingen te leggen tussen de EU, het Rijk en decentrale overheden. Iedere laag moet als het ware 'naar beneden kijken' zodat nieuw beleid van onderop kan worden ontwikkeld. Niet alleen technische maar ook sociale innovatie kunnen helpen bij het vormen van krachtige coöperaties. Het vraagt om een andere houding van beleidsmakers. Regels opstellen staat niet centraal maar het faciliteren van participatie van inwoners in coöperaties. Daar moeten organisaties op inspelen.